

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ-ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRĂSOV
care de două ori pe săptămână prin îngrijirea
comitet de redacție.
Atelierete tipografiei „Astra” nr. 102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838

GILBARITIU ȘI SFINȚIT DE LUPTATE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRĂSOV.

B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tr. 1513
Abonamentul anual lei ... Autorități și Societăți lei
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 41 Inreg. Trib. Brașov S. II No. G. II. 71/942

Sâmbătă 8 Iulie 1944

Anul 107

Desconsiderarea problemelor culturale

de Ion Berclu

Este natural, pentru cei mai mulți, ca tot ce nu este legat direct de nevoile materiale ale vieții și de necesitățile imperioase ale războiului să nu fie „luat în considerare”.

Privită problema superficial poate să fie foarte normal, fiindcă sunt mai acute nevoile care cer grabnică deslegare, decât produsele unor oameni „cu capul în nori, așa de docili și de răbdători”.

Trecutul însă și fiile adevăratei istorii ne dovedesc că, printr-o dreptate immanentă a spiritului față de materie, ceea ce rămâne permanent ca o iconă vie a străduințelor umane spre bine și ideal, sunt tocmai acele lucruri create de mintea și sufletul marilor gânditori.

Caracterul însuși al unui popor, laptele lui, speranțele și gândurile lui, toate sunt cuprinse în trudnicile pagini ale celor pe care, dintr-o condamnată mentalitate de ariviști, suntem obișnuiți să desconsiderăm.

Vremurile acestea cumplite ne-au desvăluit și mai mult defectiunea judecării noastre față de creatorii spirituali ai neamului nostru.

Exemplele zilnice pe care vedem sunt adânc grăitoare ale unei lipse, îndreptățită numai prin puțină cultură a celor ce le dau.

Sunt, într-adevăr, dureroase clipele prin care trecem: este în cumpană însăși existența noastră ca neam.

Totuși credem că nu trebuie disprețuit spiritul, adevăratul spirit, după cum nu trebuie sub niciun motiv încurajată spoliata și pseudo-culturalul.

Trupul țării este stărtecat. A rămas însă intact sufletul acestui neam, în elementele lui constitutive: *țărănul sănătos la minte și intelectualul demn*, legat prin toată inima sa de marea masă a națiunii.

Ușor se poate — faptele vorbesc dela sine — distinge neghina din grăul curat, acum, când furtuna a purtat guoaietele în toate părțile, lăsând la locul lor numai sufletele tari, neînfricate, care nu văd decât un singur drum: *acela izvorit din sentimentul comun al masei și din lecțiile trecutului*.

Acest creator de gând românesc, acest luptător tăcut, dar dârz, de pe câmpul de luptă al afirmării spirituale a neamului nostru — domeniu intangibil al sufletului nostru — trebuie să fie pus în locul ce-l merită el, simplu, modest, dar potrivit muncii sale închinată patriei.

La sfârșitul acestui cataclism, pe lângă faptele de arme ale ostașului țărăn, va trebui să prezentăm și „documentele” dreptului nostru, precum și dova credinței noastre, lucruri ce au o uriașă valoare, atunci când glasul tunului și uruitul tancului vor înceta.

Să nu disprețuim, deci, nici pe luptătorul tăcut și modest al aspirațiilor noastre, din câmpul luminos al spiritului, unde nu poate exista niciodată, așa cum spun cronicile și faptele trecute, înfrângere.

Doar un lucru nu știu...

de

Ion Clujanu

Un articol precedent se încheia așa:

„Nu e nevoie să zâmbiți; doar și eu știu că în afacerile comerciale omenia se numește sentimentalism”.

Am greșit, fiindcă trebuia să adaug: „In afacerile comerciale și în acest războiu”.

Doar un lucru nu știu și grele nedumeriri mă încearcă văzând câte se întâmplă.

*

Se întreabă însă fiecare: Cu ce bani se va reface această distrusă Europă? Cine-i va acorda creditele refacerii?

*

Credite nu poate acorda decât acela care n'are nimic distrus în țara lui. În Europa nu-l găsim. Din Volga până pe Tamisa așezările omeniei au aceeași soartă. Cele ce au scăpat până acum, nu vor scăpa până la sfârșit.

Și dacă în Europa nu se găsește, trebuie căutat în altă parte.

*

Se vorbește despre o altă întocmire a vieții politice și mai ales sociale.

Cum se va ajunge la ea nu știm. Uneori te stăpânește impresia că oamenii se încântă de vorbe frumoase. Știm însă că războiul acesta are și bancherii lui care nu vor fi entuziasmați de o nivelare a asperităților sociale. Pentru ei orice investiție trebuie să producă.

Și mai știm că din capitalul investit în acest războiu, pentru mai marea fericire a omenirii (?), s'ar fi putut face fiecărui cetățean, din partea beligeranților, o căscioară și o pensioară care să-

asigure un traiu nu mai, ci foarte fericit. Iar standardul de viață, de care atâta se tot vorbește, s'ar fi ridicat la fiecare.

Enigma de aici începe: Oare pentru fericirea tuturor se face războiul acesta, sau există, în anumite țări, anumite finanțe, care fac calcule peste calcule și ele știu precis că fiecare casă distrusă va aduce, la refacere, un mare procent dobândă?

De aceea am greșit când am spus că în afacerile comerciale omenia se numește sentimentalism.

Și în războaie este la fel. Doar că nu putem deschilni acum, dacă această afacere comercială e războiul, sau acest războiu e o mare afacere comercială, pentru unii. Viitorul ne va lămuri.

*

Gândurile acestea nu vor să fie nici cuminți, nici inedite. Azi zadarnic ar spune unii: așa este, sau nu-i așa.

Azi prea multă ceață artificială aburește adevărul.

Mâne, însă, fiți siguri, mâne se va vedea destul de limpede și, poate, un miez de adevăr se va găsi și în înspăimântatele presupuneri de azi.

„GAZETA TRANSILVANIEI”

O sută de ani dela nașterea lui
Ion Al. Lapedatu

de Ion Opris

Verificarea valorii unui om se face prin trecere de timp. Lungimea vieții încă nu-i un criteriu de verificare, ci valoarea și ideile în sine care rămân nemuritoare după scurgere de vreme îndelungată.

Numele înscrise pentru veșnicie în istorie fac mândria și gloria popoarelor.

Verificat prin devotamentul și în-suflețirea cu care s'a închinat țintelor

celor mai înalte și și-a slujit neamul său, Ion Al. Lapedatu face parte din nobilele personalități ale poporului nostru.

Născut la 6 Iulie 1844 în Glâmbocca Sibiului, fiu de țărăn, după studii secundare făcute la Sibiu, trece la Universitatea din Paris și la cea din capitala Belgiei, unde în vara anului 1871 a obținut diploma de doctor în litere și filosofie, „cu mare distincțiune”. Studiarea la Universitățile din apus s'a

Calendarul veacului

Condamnări la moarte

Fostul ministru fascist al Cultelor, Polverelli, pentru faptul că nu a făcut parte din acțiunea pentru răsturnarea d-lui Mussolini, a fost condamnat la moarte de actualul regim.

Philippe Henriot

subsecretar de stat în Franța, a fost asasinat pentru că credea altfel decum credeau alții.

Togliatti

secretarul general al partidului comunist din Italia a primit, în automobil, un corp explosiv.

A scăpat.

Statele Unite

au rupt relațiunile cu Finlanda, deoarece țărișoara din Nord n'a vrut să capituleze în fața Rușilor care le cereau prea mult.

Căsătorii cu străine

în Turcia sunt îndepărtați din serviciile publice conform unei decizii recente a Ministerului Apărării Naționale și Ministerului de Interne.

Ce-ar fi dacă s'ar face și la noi o verificare?

Și Timișoreni

au trăit cu iluzia că nu vor fi bombardați. Azi, probabil, au renunțat la iluzii.

Orașul Florența

a fost declarat oraș deschis. Tot e bine și poate era mai bine dacă se declara de beligeranți toată Italia țară deschisă. Fiindcă va veni odată vremea să ne rușinăm de pustiirea făcută acolo.

Cum ne vom rușina de prăpădul deslănțuit în toate țările Europei.

putut realiza numai cu bursa acordată de Alex. Papiu Ilarian din fondurile soc. „Transilvania”. Pe atunci tinerii eminenti, deși fii de țărani săraci, erau lesne descoperiți de marii înaintași și ajutați la instruire și promovare, știut fiind că în felul acesta este bine servită cauza națională.

Ion Al. Lapedatu, întors din apus, a fost timp de șapte ani profesor la admirabilele școli românești ale Brașovului.

Dela intrarea în învățământ, devine mare dascăl și până la moartea lui atât de timpurie, în 1877, în vârstă de 34 ani, Ion Al. Lapedatu a desfășurat o activitate covârșitoare pe teren național, cultural, politic și economic.

Cuvântul tânărului profesor, în care se puneau cele mai mari și îndreptățite speranțe, era limpede și clar, senin și dulce. Vorbea ușor, iar substanțialele conferințe, ca și puținele scrieri în proză și versuri, sporeau patrimoniul național al poporului de dincoace de munți.

INSTANTANE**Destin**

Când ești sortit să trăiești, scapi și din gura șarpelui. Iar când ursoara și-a pus fusul jos, a tăiat cu foarfecile firul, în zadar te lupți tu omule, să-l mai înnozi, să-l mai lungiți. Niciodată poate nu și-a arătat destinul puterea și marea lui însemnătate ca în cursul acestor două luni din urmă, de când am gustat și noi din cupa amară ce zeul războiului o întinde azi plină până în margini, tuturor noroadelor lumii. Grindina moriilor cade mereu, cu înverșunare crescândă. Alaramele de zi și de noapte trezesc fiori tot mai puternici. Nervii bieților orășeni tremură, subțiați, slăbiți. Ai impresia că nu mai e departe ziua de apoi.

Am văzut oameni care s'au strecurat prin ploaia de bombe și-au scăpat neatiniși. Și iarăși, cunoaștem din ziare cazuri unde în cele mai sigure adăposturi s'au prăpădit cu sutele. Mâna destinului nu se desminte. Un cunoscut al meu din București mi-a povestit deunăzi o întâmplare extraordinară.

La un bombardament un soldat a fost asvârît de prestunea aerului pe acoperișul unei case cu etaj. Soldatul a rămas nevătămat. În clipa următoare o altă bombă a smuls acoperișul casei, așezându-l frumos pe pământ. Flăcăul s'a văzut astfel iarăși pe caldarâm, fără să fi avut măcar nevoie de scară.

La Brașov s'a întâmplat alta, care încă arată cât de hotărît dar și capricios totodată e destinul omului.

La primul bombardament, într-o casă din apropierea gării, locuia un ofițer român cu soția și copilul de doi sau trei anișori. Văzând primejdia și neavând unde să se refugieze în grabă, oarbă au ieșit doar în mijlocul ogrăzii. O bombă a căzut la câțiva pași. Ofițerul, care se culcase pe pământ, a fost îngropat de-a-binele de țărâna răscolită. Ei și-a pierdut vederea din cauza prăfului, probabil, ce l-a intrat în ochi. Soția lui, care stătea în picioare, a fost ucisă de suflu, iar copilul fu aruncat prin geamul deschis în casă pe covor. Micuțul s'a ales doar cu spaima.

O femeie din ca'ea Zizinului, unde prăpădul a fost așa de mare, se adăpostise în pivniță. În fundul curții, cânele legat în lanț, lătra îngrozit și se sbătea să se elibereze. Stăpânei lui i se făcu mlă de animal și alergă într'acolo să-l dele drumul. În clipa când făcea acest lucru o bombă căzu deasupra casei făcându-o una cu pământul. Femeia a rămas în viață, neatinsă. O faptă bună a salvat-o.

Mai vizibil însă decât în toate se oglindează mâna destinului în întâmplarea ce o povestesc mai jos.

Un Sas brașovean, pe care alarma l-a apucat la fabrica „Astra”, stătea nedumerit în mijlocul drumului și nu știa în ce parte să se îndrepte. Unii fugeau spre pădure, alții la câmp. Deodată zări o mașină cu'n cunoscut care pleca spre Feldioara. Bucuros, omul se

Bătăios, viguros și l'impede în exprimare, Ion Al. Lapedatu era acela care, la 1869, în vârstă de abia 25 de ani, profeța în minunate împărechieri poetice, căderea granițelor din Carpați și realizarea libertății pentru toți Românii. În articolele din „Orientul Latin” făcea adevărată doctrină națională, propaga neîncetat ideile de libertate, curente în apus, lupta din răpuzterii pentru emanciparea și libertatea Românilor transilvăneni, iar mai presus de toate rândurile lui erau adevărate fulgere ce săgețau adânc și dureros pe toți „calomniatorii națiunii române”. Și cu cât ura acestor „calomniatori” creștea împotriva tânărului luptător, cu atât sporea simpatia lui în rândurile poporului Român.

Dela Ion Al. Lapedatu nu ne-au rămas scrieri multe; pe de o parte vieța lui a fost extrem de scurtă, iar pe de alta el scria pentru nevolle momentului, nevoi urgente, servind scopurile și instituțiile poporului român. A luptat cu

SPICUIRI

din dicționarul greșellor noastre de limbă

de Ax. Banciu

LXXIV

— Petru sau Petre? — mi se adresează iarăși un cetitor al Spicuiilor.

— Apostolul Petru sau Petre, postul Sâmpetrelui sau Sâmpetrelui? — îl întreb eu la rândul meu.

— N'am auzit pe nimenea să spună Sâmpetrelui.

— Nici eu.

— Iar răsfoind Sf. Scriptură forma Petre n'am întâlnit-o decât la vocativ. „Și (după prinderea lui Isus și lepădarea lui Petru) întorcându-se Domnul, a căutat spre Petru. Și și-au adus aminte Petru de cuvântul Domnului... Și ieșind afară Petru, a plâns cu amar*.) Va să zică numai Petru.

— Dar Rareș, Movilă, Cercel, Schiopul cum sunt numiți în istorie, în școale?

— N'am auzit până acum scriindu-se sau vorbindu-se de Petre Movilă, Petre Rareș sau Petre Cercel.

— Poate ai auzit sau citit undeva despre politica țarului Petre cel Mare...

— Nici odată. Dar Carp, Grădișteanu, Poni iscăliau și li se zicea Petre, nu Petru.

— Adevărat. Decât, după cum nu-i tot aur ce lucește, nu e literă de evanghelie nici tot ce și cum se spune în V. Regat.

— Concluzia deci: Petru la nominativ și Petre la vocativ.

— Ai nimerit cuiul în cap. Așa se spunea de înaintașii noștri, așa îl întrebuițeau și azi țaranul nostru. Și așa e corect.

Altoeoa e Petrache, Petrică, Petruț (Petrache Poenaru, Petrache Lupu). Acestea da, au aceeași formă pentru ambele cazuri, fiind formate cu sufixe care nu cunosc modificări.

* * *

Din limbajul oficial cetire:

Prefectura poliției capitalei aduce la cunoștința conducătorilor de vehicule de orice fel: „La primele semnale de

*) Luca cap. 22.

urcă și porniră în goană într'acolo, căci în numita comună avea el un frate. Ajuns în sat găsi casa incuiată. Toată familia era dusă la munca câmpului. Intră în șură și se culcă în fân, liniștit, ca omul care a scăpat de o mare primejdie. La un moment dat s'a desprins de sus o bârnă, fără să fi fost asvârțită de bombă, ori de suflu, s'a

alarmă aeriană vehiculele vor opri din mers numai pe o singură parte a drumurilor” (vezi zierele dela 20 Aprilie 1944.)

Corect: se vor opri (forma reflexivă cu funcție de pasiv. Ca și în exemplele: Grâul se macină la moară. Fânul se adună în căpițe și acestea în stoguri). Sau: vor fi oprite.

Vor opri are înțeles activ transktiv. Zicem: Mașinistul va opri trenul, șoferul automobilul, vizitiul căruța (birja, caii). Dar trenul, automobilul, căruța (vehicolul) se opresc.

Și, fiindcă vehiculele nu se pot opri decât fiind în mers (ce să oprești dacă sunt în nemișcare?), eu aș fi eliminat, ca de prisos, acest adaus.

* * *

„Azi hainele costă scump” (Ecoul 20 IV 1944, p. 2, c. 7). Ne dispensăm de alte citate, expresia fiind, prin frecvența ei, îndeobște cunoscută în scrisul și graiul din V. Regat.

Ardelenii zicem: Cutare marfă e scumpă sau e ieftină. Deci: Azi hainele sunt scumpe. Iar întrebuițând verbul costă: Costă mult, costă puțin. Spunem însă: Costă o nimica toată, costă o avere, costă o groază de bani. Indrăzneala ta o să te coste viața. Nici odată: costă scump, care pare a fi influență franceză.

* * *

„Cele două operațiuni (de pe câmpul de luptă din Italia) trebuie să fi combinate la momentul oportun pentru a se putea etc.” — scrie cineva în Cr. dela 29 V 1944 p. 1, c. 5.

N'am auzit încă Român să spună: Lemnele trebuie să fi aduse din pădure înainte de desfundarea noroadelor. Nici: Pomii trebuie să fi curățîți de omizi primăvara. și a. m. d. El spune, cum au spus și cei dela care și-a învățat limba: Lemnele trebuie aduse, pomii trebuie curățîți... Deci și: Operațiunile trebuie combinate. Și numai așa e bine. Altfel, ești expus să fii considerat... orice, numai Român nu.

desprins și căzând cu un cul i s'a înfipt omului în creier. Când s'au întors ai casei dela câmp l-au găsit morti.

Iată cât de înțeleaptă e vorba bătrânilor: De aceea ce ți-e dat, nu poți scăpa, ori fugi de ajungi, ori stai de aștepți.

Ecat. Pitiș

Din Bucovina... surghinulă

de Leca Morariu

Bunii Sămăriteni bucovinesei

Joi 25 Mai c. (Ziua Eroilor), un mănunchiu de Bucovineni refugiați la Râmnicu-Vâlci s'au dăruit răniiților din Spitalul Z. I. 531 dela Râmnic, cu danii (lectură, alimente, țigări), în preț de 10.900 lei (sumă realizată din aceeași ofrandă bucovineană) și cu un duos-impressionant program sufletesc datorit domniilor lor: D-na Elena Ionescu (soprana) Dr. Traian Prodan (tenor), Vasile Gârbu (bas) și în recitari de poezii patriotice și umoristice, datorit aceiași V. Gârbu și elevelor Mariana Ociul, Marinela și T. Bloț. Caldele mulțumiri ale d-lui Căpit. Rădulescu au e'ogial minunata frăție a atât de crud încercător și atât de plăduitor generoșilor refugiați bucovineni.

Bucovina pentru refugiații moldoveni

Marele festival bucovinean din 13 Iunie c. organizat în cadrul Căminului cultural din Râmnicu-Vâlci prin Institutul „Cernăuți” (Conferința d-lui Leca Morariu despre Bucovina) și prin Comitetul Societății „Armonia” (Cernăuți) a realizat, pentru Cantina refugiaților basarabeni, bucovineni și moldoveni impozanta sumă de 130.000 lei, — cum arată ziarul „Deșteptarea” Nr. 9—10 din 1—15 Iunie 1944. Aceasta mai ales prin unicul devotament al omului de înaltă omenie care este d-l Const. Ștefanescu-Tică, primarul Râmnicului.

Institutul „Cernăuți”

trainic nucleu al fostei și viitoarei Universități Cernăuțene și-a ținut la Râmnicu-Vâlci, în 15 Iunie c., altă bogat-părguită ședință lunară. S'au prezentat cu această ocazie 2 comunicări științifice externe (ale d-lui Dr. Traian Cantemir, „Texte istoromane inedite — directorul Institutului a subliniat cu deosebit aplomb faptul că, chiar și'n această furtunoasă vremeire, nici cei mai Veniamini frați ai noștri nu sunt dați uitării” — și a d-lui Aurel G. Stino) — precum și 8 comunicări științifice din partea d-lor profesori universitari Dr. Orest Bucevșchi, Dr. Nicolae Grămadă, Dr. Alex. Ieșan, Dr. Leca Morariu, Dr. Milan P. Șesan, Dr. C. N. Tomescu și a d-lui asistent univ. Dr. M. Hăi Cazacu și o comunicare literară din partea D-nei Bojena Maria Șesan. Comunicările urmează să fie cât mai curând publicate — ca și cele din ședința de 11 Mai, dintre cari 3 au și apărut. Au mai participat la discuție d. d. prof. univ. Dr. Iancu Prelpeanu, Decanul Facultății de Științe, Cernăuți, în calitate de director al Secției de Științe al Ins't. „Cernăuți”, apoi d-l prof. univ. Pâr. Cicerone Iordăchescu și d-l bibliot. univ. Dr. Traian Prodan. La încheiere, directorul Inst. „Cernăuți” a anunțat iminenta apariție a fasciculei 36 din Buletinul Institutului „Cernăuți” An. VII 1944.

o dără de lumină și să rămână nemuritor în istoria poporului nostru din Transilvania.

Făcând parte din galeria nobililor personalități ale neamului nostru lui Ion Al. Lapedatu datorăm o amplă monografie cuprinzând și toate scrierile în proză și versuri, ce ne-a lăsat, care își păstrează valoarea lor întreagă verificată și consacrată.

Acum, la centenarul nașterii sale, împrejurările date ne limitează comemorarea la aceste puțin rânduri de meritată aducere aminte.

Numai Asociațiunea transilvană „Astra” ne ajută; se gândește cineva la asta?

energie pentru păstrarea ființei neamului nostru în această parte de țară, a căutat să afirme și mai mult vitalitatea, puterea și dreptul la o viață de sine stătătoare.

Talentat poet, vrednic dascăl și iscusit publicist, cum îl caracterizează Dr. N. Balan, mitropolitul Ardealului, Ion Al. Lapedatu a fost și un eminent economist, el insistând continuu în scris și mai ales în discursurile lui pentru organizarea, îndeosebi pe teren economic, a unei vieți naționale aparte și independente.

Ion Al. Lapedatu a fost permanent legat de viața de acasă, de sat. El nu s'a despărțit nicio clipă de sufletul țaranilor din mijlocul cărora s'a ridicat și pe care voia să-i ridice la o stare mai bună materială, dar mai ales la libertate și independență. Aceeași dragoste de pământul strămoșesc o întâlnim și la urmașii marelui luptător ardelean din a doua jumătate a veacului trecut.

În amintirile lui Ștefan Cacoveanu, Ion Al. Lapedatu apare „de statură atletică, de rară bunătate sufletească și drag tuturor”. Tot aici ni se spune că Ion Al. Lapedatu era „fala mitropolitului Șaguna”. Profesorul dela Năsăud, Artemiu Publiu Alexi, îl califică: „o raritate a generației sale”, iar Andrei Bărbănteanu îl aseamănă cu Nicolae Bălcescu.

La moartea sa, Visarion Roman scria prietenului său Iosif Popescu: „Pierderea lui este grozav simțită și nu știu dacă ea se va putea înlocui vreodată”.

Dar cum se întâmplă adesea, când neamul românesc lega de viața și activitatea lui viitoare cele mai îndreptățite nădejdi, la 25 Martie 1878 a încetat din viață în urma unei scurte și necruțătoare boale.

Într-o viață atât de scurtă Ion Al. Lapedatu a reușit totuși să însemne

Casa sufletului e creierul

Cercetările făcute în vremea din urmă au îmbogățit mult cunoștințele noastre asupra sufletului și asupra creierului, unde se produc stările sufletești. Așa, de pildă, se știe că în creier se găsește un loc anumit (centru) al somnului, altul al graiului, al văzului și al respirației. Cei vechi credeau că sufletul plutește în formă de gaz undeva în creier. Azi însă se știe precis că toate formele și stările sufletului își au casa lor în creier.

De aici însă nu urmează că viețuie sufletescă a omului s'ar petrece numai în creier, neatârnat de restul sufletului.

Sufletul și trupul unui om formează o unitate deplină care plămădește și cârmuiește viața lui dela naștere până la moarte.

Albatroșii

Albatrosul este o pasăre frumoasă care zboară numai deasupra mărilor.

Se găsește mai ales în Oceanul Atlantic și în mările Indiilor până lângă Australia. Când se apropie vremea ouatului și a clocitului albatroșii se adună în stoluri de câteva mii din toate părțile și se duc în niște insule mici, numite Tristan și Gug, unde ouă și clocesc. Numai acolo își depun ouăle. După ce ies puii se risipesc iarăși prin toate mările.

Interview în alarmă

de
Ion Colan

Ce să mai aștept, zic, până o suna, de vreme ce Gheorghe a urcat găfâind treptele etajului, a lucând știrea ce i se îmbulzia la gură:

— Gata, e gradu doi!... Când o spune Gheorghe că e gradu doi, s'a mântuit. Verificându-l în timp, am rămas cu certitudinea că după A.P. (Apărarea Pasivă) și Societatea română de radiodifuziune, Gheorghe e primul din România care cunoaște exact, la orice oră, „situația aeriană“.

Deschidem împreună geamurile, închidem împreună gazul, ne zămbim cam în silă, așa cum îți vine să zămbești într'o împrejurare ca aceasta, controlăm ușle și apoi își ia fiecare drumul, diametral opuse.

Gheorghe pornește spre Stejeriș

în pas vizibil grăbit, și se duce Gheorghe, și se duce, până aude că sună încetarea. Atunci face stânga împrejur și, puțin mai domol, revine acasă, îmbrobonat pe la frunte, cu un surâs bun în ochi, un surâs iertător a toate.

Eu, vehicol având, o bicicletă de damă cu plasă colorată la roata din spate, mă reped tocmai pe câmp, între Ghimbav, Cristian și Brașov, ducând în raniță te miri ce și mai nimic: O sticlă cu rum pentru ridicarea moralului, un bidon cu apă, o așchie de slănină, un colțuc de pâine uscată de scapără briceagul în ea, vată, pansament și un fel de foaie de cort pentru vreme supărată. Asta când n'am timp, fiindcă atunci când am, ranița e plină cu tot felul de alimente pentru familia eva-

Oameni care au văzut limpede

Bertrand Auerbach

de Gh. Tulbure

N'a fost un vizionar. Istoric și savant francez, pe la sfârșitul veacului trecut B. Auerbach a făcut o călătorie de studii în Europa, ocupându-se mai adânc de problema mozaicului de neamuri și rase din imperiul austro-ungar. În studiul său, apărut pe la 1898, Auerbach prevesti apropiatul sfârșit al monarhiei Habsburgilor.

— „Ceea ce este sigur — spune el în prefața operii sale „*Les Races et les Nationalités en Autriche-Hongrie*“ — este că Austria — pentru Ungaria scadența este mai apropiată dar mai puțin fatală — cu mulțimea ei de rase și naționalități nu-și mai poate păstra caracterul său istoric de stat centralist și unitar. Din cadrele dislocate ale acestui imperiu polițist se vor desprinde state mari, a căror existență va avea de principiu: *concepția națională*. În temeiul legii naturale a gravității și a deplasării forțelor etnice către focarele lor centrale, *Germanii din Austria se vor uni cu cei din Ungaria*. Slavii din imperiul Austro-ungar se vor constitui în state naționale; iar *Românii din Tran-*

silvania se vor unii cu frații lor liberi din regatul românesc.

Cum vedem, problema româno-maghiară învățatul francez o vede limpede, pentru că o tratează pe baza datelor esențiale: istorice, geografice, etnologice și statistice.

Ocupându-se de politica maghiară față de Români, Auerbach o osândește în termeni necruțători, considerând că un stat unitar

maghiar, așa cum îl visează Ungurii, este lipsit de orice necesitate continentală. Necesitatea și ordinea cere a se lua în seamă realitățile și legile naturale ale evoluției raselor.

Autorul constată mai departe că sub raportul statistic Români își păstrează ferm pozițiile lor în Transilvania ca și pe șesul dintre Mureș și Tisa, constituind o masă compactă de 5 milioane, care simte în spatele sale forțele și inima „unui popor-frate, tânăr și liber“.

* * *

Evenimentele l-au verificat pe Auerbach. Unirea Ardealului dela 1918 n'a fost decât urmarea firească a unui proces politic pe care l-au prevestit și alți oameni de știință clar văzători.

Constatările și concluziunile acestor vizionari pot uneori să fie discutabile. Dar intuiția lor este atât de adâncă, încât ceea ce s'ar părea uneori lipsă de rigoare științifică nu este în realitate decât organizare, sinteză și rațiune, care anticipă viitorul.

Proverbe indiane

Regele să se păzească
De dușmanii (tradus: femei,
Că-s mai rele decât ei).

Vezi! Ce-au adunat părinții
Risipesc copiii lor —
Limba 'nghite-așa ușor
Toată munca ce-o fac dinții!

Ușor conduci p'un om netot,
Dar mai ușor pe cel cuminte,
Pe-un semidoct nici tu, Părinte,
Nici Zeii cerului nu pot.

Trad. de Gh. Coșbuc

Paratrăznetul vechilor Egipteni

În cărțile de școală am învățat că paratrăznetul a fost descoperit de americanul Benjamin Franklin. S'a dovedit acum că cu multe mii de ani înainte de Franklin vechii Egipteni aveau cunoștință de paratrăznet. Cam pe la anul 1500 înainte de Hristos, la porțile orașului Teba se găseau paratrăznete aurite. Dar Egiptenii aveau și alte instalații de care noi suntem mândri astăzi. Ei aveau fântâni și robinete automate. Aruncau o monedă în gura automatului și apa începea să curgă.

Și multe alte cunoșteau Egiptenii, care pentru noi par azi senzații.

Uraganul

Uragan se cheamă un vânt grozav care aleargă cu o iuteală de peste 100 km. pe oră. Sunt uragane și mai tari, care bat mai ales deasupra mărilor și oceanelor cu atâta putere încât uneori cele mai grele și uriașe vapoare sunt aruncate ca niște coji de nucă. Vorba „uragan“ este luată din limba Indienilor din Guatemala, care cunosc pe Dumnezeu fur-tunilor, Hunrakan.

cuată într'un sat de pe traseul meu; cu un drum, fac două treburi

Cunoașteți Strada Lungă; până la gara Bartolomeu sunt trei kilometri ca nimic. Fără sirenă de alarmă în spate, mergi comod zece minute; cu răcnetul ei în ceafă, mă tem că și patru sunt prea multe. Ai impresia că stai pe loc, ca în tren, și casele aleargă pe lângă tine cu o viteză înfricoșată. Și, Doamne, lungi îți se mai par și minutele astea puține. În „alarmă“, pe Str. Lungă trebuie să fii campion-ciclist să poți răzbi de mulțimea mașinilor de lux, camioanelor, căruțelor, cailor, vacilor și mulțimii pedestre ce se scurge la vale ca un torent declanșat automat. Uruie roletele de fier dela prăvălii, zăngăne geamurile ce sunt închise și deschise de mâni care nu mai știu ce fac, prin porți deschise făsnesc căruțele și mașinile ce așteptau în curți cu tot calabalacul pe ele, din străzile laterale, din spre Cetățuie, se revarsă un puhoiu întreg de oameni ce traversează strada, mărind învâlmășeala.

Mișcarea începe la „Atențiune mărită“ și atinge apogeul la vaietul sirenului al sirenelor. Atunci, fiecare pe cont propriu, mărește viteza; din directă, o schimbă într'a 'ntâta, zvâcnind ca împins de-un invizibil resort. Parcă am fi construiți după sistemul bombelor cu rachete; pe măsură ce alergăm, viteza crește și ea.

Cu multa experiență acumulată, acum nu mai e nimeni care nu știe unde merge. Fiecare avem locșoarele noastre, „imposibil să te-atingă“ în ele. Alergăm cu toții spre Canaanul verificat în bombardamentele de până acum. Numai pe sub Tâmpa nu mai fuge nimeni, de când alele îndrăgostiților și pensionarilor au fost mănjite cu atâta sânge în cea de-a doua vizită de digestie făcută de „Liberatoarele“ americane.

După ce fășnești dincolo de Bartolomeu, șoseaua se bifurcă: una o ia spre Cristian-Bran, alta spre Ghimbav-Făgăraș.

Acum să vezi vitează!

PĂGINA MUNCITORULUI

Spre sălaşurile păcii...

de T. M. Welther

Războiul s'a înăsprit peste aşteptările noastre, căci lâ-comia lui de suferinţă şi de sânge a întrecut cu mult tainul pe care i-l pregătiserăm şi stam gata să i-l dăm.

De aceea ne-am supărat şi am scrâşnit.

Ni s'au părut prea mari îndurărilor; ura vrăjmaşilor noştri ni s'a părut prea aprinsă şi anii ce s'au prăbuşit deasupra noastră ni s'au părut prea grei.

Am încercat să ridicăm fericirile spre înalături, invocând prietenia albelor puteri ale dreptăţii, dar pe cerul aşteptărilor noastre par a se înstăpănit acum crainicii de pulbere şi fier ai morţii.

Unde s'a ascuns povestea blândă a iertătorilor şi a păcii? In ce văgăuni albastre s'au pierdut duhurile care vorbeau, odinioară, copilăriei noastre?

Unde sunt toate acestea, căci întreg pământul s'a aprins şi pârjolul nu are cine să-l mai stingă?

Nedreptăţile şi ura şi-au desfăcut aripi mari şi fălfăirea lor creşte tot mai cotropitoare.

Unde este cumpănitul de lume, Cel căruia nu l-am crezut până astăzi?

Ne-am aplecat apoi privirile peste pământ. Dar pământul îşi vede de-ale sale, neputincios şi străin chemărilor noastre.

Pe vremuri, ne cuibăriserăm toate nădejile în el. Ii culegeam roada şi il simţeam cum se întinde, smerit şi plin de rod, sub stăpânirea puterilor noastre.

Şi de aceea am crezut în el. Am pornit de-a-lungul

cărarilor lui şi ne-am îndestulat inima şi mintea cu frumuseţea priveliştilor sale. Şi ni l-am făcut nouă înşine lege. Am agonisit belşugul adâncurilor sale, l-am păzit şi l-am făcut să crească. Iar dacă n'am ajuns în stare a face asemenea ispravă, atunci am tânjit tot

timpul, privind cu jind şi cu ură asupra agonisiei altora.

Dar legea noastră a tuturor, avuţi sau săraci, era agoniseala şi desfătările.

Aşa era pe atunci. Pământul ne dădea de toate, pe măsura râvnei şi a chibzuinţei noastre. Spre cer nu mai privea nimeni. Prea i

se limpeziseră zările şi prea erau linişite afundurile lui albastre, încât părea pustiit de vieaţă şi de rost. In timp ce pământul fremăta sub picioarele noastre, absorbindu-ne fiecare strop de sudoare şi fiecare licăr de înţelepciune.

Şi nu numai nouă ni s'a

întâmplat astfel. Intreaga lume a trăit părelnicia puterilor pământeste.

Când s'au înegurat zările vremii şi deasupra belşugului şi a desfătării a prins să chiuie moartea, oamenii au simţit că pământul este străin şi neputincios înaintea durerilor lor.

Iar când au privit spre cer, lumina spre care nu mai cătaseră până atunci le-a istovit privirile, orbindu-le şi închizându-le ochii.

Omenirea a rămas singură, ca niciodată de singură. Intre pământul care nu are slovă şi alean pentru durerile cele mari şi cerul pe care el nu l-a citit niciodată şi n'a avut cum să-i cunoască slova, omul rătăceşte ca o găză prinsă în vijelie.

El nu a fost în stare să-şi lămurească singur înalţurile vieţii. Il vor lămuri de-acum puterile cele mari de dincolo de zarea înţelegerilor lui.

Iar când va sta furtuna şi crestele cerului se vor limpezi din nou, omul va privi deasupra-i şi va şti să citească slovele albastre pe care nu le-a mai citit niciodată până acum.

Şi va cunoaşte atunci că pacea nu este înscrisă pe lespedea de aur a râvnelor pământeste, ci pluteşte sus, acolo unde nu ajung decât rugăciunile şi visul.

Problemele sociale

de M. Someşanu

Am auzit cu toţii vorbindu-se despre ele. Inţo vreme, pe când se încinseseră mai amar nic luptele politicianiste, problemele sociale ajunseseră un fel de cântec naţional cu nenumărate variaţiuni, pe măsura nenumăratelor interese care adumbreau cerul Patriei.

Când vreun mare crainic al cine ştie cărui partid mărunţ se sătura tot vânturând făgăduinţele înaintaşilor săi, numai cel vedeai întinzându-se spre sacul cel fără fund al tuturor discordiilor; şi din clipa aceea, problemele de ordin social rămăneau cuvintele lui favorite, pe care le mesteca, în fel şi chip, împănându-şi cu ele toate discursurile şi toate ambiţiile lui.

Lumea îl asculta fără să-l poată înţelege pe de-a-ntregul, dar risipa argumentelor era atât de bogată, încât până la urmă urechile-ţi rămăneau pline de svonul drăcoaselor cuvinte: problemele sociale.

Nimeni nu vrea să spună că nu vor fi existând şi asemenea probleme, dar natura lor este atât de lăuntrică şi atât de subţire, încât discursurile de odinioară nu făceau decât să le întineze şi să le ascundă cu

totul sămburele de adevăr. Sunt minţi luminate şi lipsite de ambiţiile uşoare ale omului politic, care se străduiesc cu inima cinstită înainte unor astfel de probleme. Din păcate, însă, nu slova unor oameni ca aceştia a ajuns până la noi ci rumeşugul propagandistic al oamenilor de partid, pentru care adevărul este moale şi elastic cum e plastilina.

Dela aceştia am învăţat noi tot ceea ce ştim în materie de probleme sociale.

Şi de aceea ni se întâmplă să ne doară capul ori de câte ori încercăm a înţelege câte ceva despre lume. Ne încercăm în abureala vreunei teorii şi ne prinde mirarea că până la urmă n'am reuşit a înţelege nimic.

Pentru asemenea preocupări cel mai bun dascăl este harapnicul care biciueşte astăzi omenirea: războiul.

Priviţi spre front la lupta soldaţilor noştri, muncitori, ţărani, intelectuali. Ii veţi găsi alipiţi unul de celălalt, stăpânind aceeaşi armă şi stăpâniţi, la rândul lor, de acelaşi noroc. Şi mai priviţi apoi şi spre umbra tristă a adăposturilor spre care ne împing atacurile aeriene. Dintr'asta vom înţelege

cu atât mai uşor, cu cât este vorba despre noi înşine. Toţi am trăit încordarea grea a adăpostului. Subt greutatea aceleiaşi îngrijorări ni se alipesc acolo şi umerii şi inimile.

Pericolul comun, pericolul izvorit din însăşi vieţuirea neamului, ne înfrăţeşte într'o clipită. Şi în adăpost domneşte, spre luarea noastră aminte, frăţietatea cea mai desăvârşită.

Nicăiri pe pământul acesta, în nicio ţară, în nici un colţisor, nu s'a adunat atâta înţelepciune câtă se adună în tristele noastre adăposturi, în vreme de alarmă. Stau oamenii alăturaţi cu trupul şi cu duhul, şi dacă vreunul cere o ţigară, zece tabacheri îi păcănesc dinainte. Se înţeleg între ei şi se respectă de-ţi stă mintea în loc.

Deasupra lor duhul neamului adie ca suflarea îngrijorată şi caldă a mamei.

Probleme sociale?

In împrejurări ca cele de acum, ele apar ca nişte parodii ale vremilor de ghiftuală şi de pace. Căci în adăpost sau pe front, nimeni nu le-a simţit vreodată. Acolo unde spiritul de frăţietate este deplin, drep-

Continuare în pag. 5-a

Din cauza vehiculelor cu tracţiune mecanică şi animală, pentru un biet biciclist nu mai rămâne „spaţiu vital”. Aşa s'a făcut că într'o zi, când alarma s'a dat tocmai când am ajuns la această răscruce, m'am trezit cu bicicletă cu tot în şanţul din dreptul cantonului Nr. 1, cu raniţa ca bolovanul peste creier mic. Şi nu mi-era de cucuiul ce începuse să-şi definească poziţia predominantă deasupra ochiului drept, cât de borcanul cu smântână destinat familiei evacuate.

*

Aşa dar, ca să mă întorc de unde am plecat, între Ghimbav, Cristian şi Braşov, o vulpe şi-a făcut o groapă, în plin câmp.

Să fie sănătoasă!

Adică, la drept vorbind, prea sănătoasă nu cred să fie, fiindcă un creştin din Cristian dibuindu-i adăpostul, nu s'a lăsat până nu l-a adus pielea nevetei acasă. (Pielea vulpii, nu a nevetei!)

Groapa e... cât o groapă de vulpe, mai mărită un pic de nişte copii care vara, în timp ce părinţii sapă, prăşesc, seceră şi adună, ei deschid boltă aici şi vând pietricele cui cumpără.

Vorba e că e o groapă în care un om poate încăpea dacă se mai adună şi, dacă n'are noroc, poate rămânea acolo pe vecie, că nu-l mai găseşte nimeni. De fapt nici nu ştii cum să mai zici: dacă n'are noroc, dacă are noroc...

Oricum, adăpostul e o minune. Aşezat între cucuruze, o praştie de sfeclă şi-o limbă de secară, foarte svântat, cu aşternut sănătos de trifoi uscat, pe marginea lui poţi aştepta cu aproximativ linişte începerea bombardamentului. Când matineul şi-a ridicat cortina, te rostogoleşti în groapă, pui raniţa căpătău, mânilor pe piept, creştineşte, şi

aştepţi. Câteo schijă dela antiaeriană mai chiuie pe undeva. (Acasă o să ai tu grijă să spui că schija a căzut chiar lângă tine. Asta, crezi tu, îţi dă nu ştiu ce aer de erou, vezi Doamne, prin ce primejdie ai trecut!)

Şi aştepţi.

Sticluţa cu rum, obiceiul foarte nearistocratic dar tare sănătos, rămas de pe front, te mai îmbie la o duşcă. Cum e cald, nici nu-ţi trebuie mai mult pentru ameţirea personalităţii. Şi aşa, de unul singur — ah! sfântă singurătate de care habar n'am de ce fugim la o anumită etate şi apoi toată vieţa — îţi petreci câteva ore, care de fiecare dată s'ar putea să fie ultimele. Păcat de borcanul cu smântână, că rumul nu se strică...

— Va urma —

Puncte de vedere

Ţăranul se uită la holde, se uită la cer şi zice:

— Dă, Doamne, ploaie!

Orăşanul ridică ochii numai spre cer unde i se năzare „formaţiuni de avioane inamice” şi zice şi el:

— Dă, Doamne, ploaie!

*

Nu-mi plac femeile curajoase, din două motive:

— mai întâi nu sunt curajoase, dar zic că sunt; şi asta nu-i frumos!

— în al doilea rând, chiar de-ar fi, eu pierd ceva din ce credeam că este un atribut al bărbatului, iar ele pierd ceva din farmecul lor de femei; lor numai fricoase le stă bine.

Eusebiu Roșca

de I. Gârbacea

Dela Sibiu primesc trista veste că bătrânul arhimandrit Eusebiu Roșca nu mai este printre noi. Deși la o etate pe care puțini o vom ajunge, moartea lui a fost o surprindere. Se bucura de o sănătate verde, citia și scria fără ajutorul ochelarilor. L-am cunoscut acum opt ani cu ocazia unei conferințe despre Emanoil Gojdu ținută la Sibiu. A ținut să mă ducă la el acasă și să-mi arate frumoasa lui bibliotecă. M'a prezentat apoi regretatului protopop Petrișor, secretarul Fundațiunii Gojdu, și până nu mi-a pus la dispoziție întreg materialul, nu m'a lăsat să plec.

A fost omul care a cunoscut personal pe marele Șaguna și a condus școala acestuia o jumătate de veac. Cincizeci de generații de preoți și învățători formați de el au fost dăruți bisericii și națiunii.

Înainte cu 15 ani a fost pensionat; a fost, căci el nu ceruse aceasta și energia pe care o desfășura și în anii din urmă dovedea greșala de a fi fost despărțit de școala sa.

Era și mahnirea lui. Elevii lui însă în permanență îi poartă recunoștința. Nu era întâlnire a foștilor absolvenți să nu meargă în corpore la iubitul lor director, deși el păstrase cu dăruire linia de severitate moștenită dela antecesorul său, dela Hania.

Dar el nu se mulțumea numai cu școala. Membru al tuturor corporațiilor bisericești al Fundației Gojdu și Telegrafului Român al cărui redactor a fost între 1887 și 1890.

În primul rând pentru foștii săi elevi mă simt dator a repeta cuvinte pe care el le-a rostit acum 33 ani, la 28 Decembrie 1911 la mormântul lui Ioan Cavalier de Pușcariu, mort și el la aceeași vârstă.

„Puternicii stejari, care au dat plept cu vijeliile ce amenințau cu nimicire, rând pe rând se înving de legea nebiruită a firii, pentru că și de astădată încunjurăm sicriul unuia dintre acei stejari viguroși, a unuia dintre cei mai aleși fii ai neamului și ai bisericii noastre...”

Pentru curmarea trecutului plin de suferințe și umilire, trebuința a fost de o sguuire puternică și care să premească atmosfera tâmpoșită ce înăbușea dezvoltarea liberă și providența s'a îngrijit, ca în acest timp, în care s'a pus la război o epocă mai senină și pentru al nostru neam, veacuri de-a rândul îngenușiat în jugul sclăviei, să-și aibă stejarii viguroși care să pună stavilă, pohoitului ce amenința cu distrugere.

La sfârșitul veacului al 18-lea și la începutul veacului al 19-lea se nasc o pleiadă de bărbați și cu forța convingerii au dezvoltat o muncă titanică și au pus bază la un viitor mai fericit pentru neamul din care făceau parte.

Din această pleiadă face parte și fericitul în Domnul, care alături de covarășii săi de muncă și-a asigurat recunoștința posterității și amintirea numelui cu laudă, din generațiune în generațiune, pentru că este una din sursele mărețe ale acestei epoci, este unul din stejarii de pe câmpul libertății...”

„Îndată ce a început a licări puțină speranță de a se putea câștiga drepturi politice și pentru oropsitul nostru neam, îl vedem făcând parte în corporațiile legislative, în dietele din Sibiu și Cluj și în senatul imperial din Viena, totdeauna identificându-se vederile politice pline de pătrundere și evăzătoare ale marelui arhieru diplomat Șaguna și acestei direcțiuni a mat fără șovăire în întreaga sa viață...”

La compunerea legii fundamentale de organizare a bisericii noastre baze constituționale, regretatul decedat a fost unul dintre factorii cei mai importanți și în calitate de referent în această afacere, în mare parte îi revine titlul, că acest tezaur, această fortăreață a bisericii noastre a obținut aproape prealaltă.

Mari și neperitoare îi sunt meritele în jurul administrării „Fundațiunii Gojdu”, izvorul nesecat de binefacere pentru fiii bisericii noastre, care cu re-

Un tunel

se zice că ar exista din grota ce pornește din curtea cinematografului „Astra” până în dealul Sprenghiului.

O fi așa, n'o fi, n'avem de unde știi.

Dar Primăria, cum era și de așteptat, a pus oameni să-l destupe. Oamenii au lucrat vreo trei metri, au scos destul moloz afară, parte l-au lăsat chiar în curte, parte l-au cărat în stradă și-apoi săpăturile de verificare au rămas baltă.

Din două una:

— sau s'a constatat că nu e decât o pivniță adâncită în deal, improprie unui adăpost, și atunci lucrul ar trebui anunțat, fie și verbal, ca cei mulți, care așteaptă un refugiu acolo, să-și înmormânteze o iluzie;

— sau nu s'a ajuns încă la o verificare, și atunci ar trebui continuată munca cu mai multă trageră de inimă, fiindcă dacă într'adevăr există acolo un tunel, problema adăposturilor solide pentru întreg cartierul Brașovului Vechiu ar fi soluționată cu bani puțini.

Aflăm în ultimul moment că săpăturile le continuă o societate particulară.

„INDUMIN”

S. A. R. pentru întreprinderi industriale Bod-Brașov

Pentru durata campaniei de recepționarea sfeclii de zahăr din anul acesta (aproximativ lunile Octombrie și Noiembrie) se vor angaja.

Cantaragii și copiiști, oameni de încredere, buni calculatori, cu scrisoare frumoasă, precum și

Recepționari de sfeclă și supraveghetori, buni cunosători ai sfeclii de zahăr, disciplinați și energici.

Vor fi preferați cei care posedă examenul de cantaragii publici și absolvenții harnici ai unei școli de agricultură, agricultori practici, pensionari militari și dela căile ferate, cu condiția ca ei să fie oameni robusți, capabili de muncă.

Oferta cu descrierea ocupației de până acuma, scrisă cu mâna proprie, arătându-se exact datele militare ca, gradul, data nașterii (locul, ziua, luna, anul), contingentul, Nr. matricol, școala absolvată, ocupațiunea, numele părinților, originea etnică, dacă este concentrat sau nu, toate acestea se vor trimite cel mai târziu până la 30 Iulie a. c. la adresa „INDUMIN” S. A. R. Administrația fabricii Bod, jud. Brașov.

zistența puternică alungă mizeria nelădurată ce se pune în calea făclilor menite a răspândi lumina și a împrăști întunecul trecutului, pentru că lui este a se atribui în prima linie delăturarea neajunsurilor la inactivarea acestei fundațiuni, până azi la noi fără pereche...”

Atinsă această activitate intensă în toate direcțiile pe arena publică, ne întrebăm cu mirare: cum a mai fost cu puțință ca să-și extindă lucrarea sa și în ogorul înțelenit al culturii naționale, pentru că doar este știut că fericitul defunct a fost cel, care a dat primul impuls pentru înființarea — la noi până astăzi — celei mai înalte instituțiuni culturale, „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. Dar el nici pe acest teren nu s'a mărșărit numai la o lucrare contemplativă și de inițiativă, ci prin un număr considerabil de scrieri a dat hrana sufletească celor lipsiți, asigurându-și nume nepieritor mai ales pe terenul scrutării trecutului neamului nostru, și această muncă spirituală l-a făcut vrednic să intre în Areopagul cultural, comun Românilor de pretutindenea.

Dar nu voi mai continua cu înșirarea meritelor vrednicului defunct, pentru că simt că aș merge prea departe în acest moment. Uimit însă de atâta muncă și productivitate, îmi zic: să luăm pildă dela străjerii neamului din trecut cum și-au înțeles ei rostul vieții și cum și-au asigurat recunoștința posterității și vecinica amintire...”

5.000.000
2.000.000
2.000.000
1.000.000
La 6 Iunie
se trage Loteria de Stat
LUNARĂ
Se distribuie câștiguri de
MILIOANE
NU SCAPA
ACEASTA OCAZIE
DE IMBOGAȚIRE
LOTERIA DE STAT Lunară
GRUPA 32 TRAGEREA LA
SERIA IUNIE 6 IULIE 1944

University Library Cluj

Iubitoarea și buna noastră mamă, soră, mătușă, soacră și bunică

Văd. Sofia Gherman

născ. FEIER

s'a stins, în al 80-lea an al vieții sale de muncă și sacrificiu, în seara zilei de duminică 25 Iunie 1944, ora 19.

Osămintele iubitei noastre defuncte vor fi așezate, spre veșnică odihnă, în cavoul familiei din cimitirul gr. ort. din Brad, Marți 27 Iunie orele 4 d. m.

Fie-i memoria neuitată.

Brad, 25 Iunie 1944.

Dr. Dante Gherman, Dr. Joe Gherman fii, Tița Dr. I. Gherman noră, Puțu Gherman nepot, Văd. Otilia Boneu soră. Familii: Vasile Boneu, Bejan, Dr. St. Hărăguș, Ing. Const. Gheorghiu, Dr. A. Feier, Dr. P. Nicolaevici, Ing. M. Michajeff, Mureșianu și Bene.

Probleme sociale

Continuare din pag. 4-a

tatea crește ca lumina din soare. Și acolo este dreptate, unde domnește pacea.

Războiul, cu toate neajunsurile lui, rămâne cea mai luminată carte a adevărului social. Să ne ferim a uita prea repede marile lui învățături.

Este singurul bun pe care i-l putem smulge. Să-l păstrăm cu grijă și să-l aducem păcii care vine, drept cel mai viu și mai neprețuit dintre daruri.

Este marele bun al învățămintelor care cresc în tranșee și adăposturi: frățietatea și dragostea de neam.

Spitalele

din municipiul Brașov, unde se pot interna răniți

1. Spitalul Mărzescu, str. Cuza Vodă.
2. Spitalul Boli Sociale, str. Dima.
3. Spitalul de Ochi, str. Brâncoveanu.
4. Spitalul Contagioși, str. Cicio Pop.
5. Spitalul Militar Regina Maria.

În afară de spitale, toate sanatoriile din municipiu au un anumit număr de paturi rezervate pentru răniți din bombardament aerian.

medicul-șef al municipiului
Dr. Ulpiu Ștefan

Informațiuni

Fiscale

Plata Imprumutului Apărării Naționale din 1944 s'a prelungit până la 31 Iulie 1944, iar plata impozitului statistic s'a prelungit până la 10 Iulie 1944.

Școala de surori infirmiere pentru copii din Timișoara

Se primesc eleve pentru anul I. la Școala de surori infirmiere pentru copii la Centrul pentru ocrotirea copiilor și Spitalul de medicină infantilă din Timișoara.

Inscrierile se pot face până la data de 25 August a. c.

Condițiunile de primire sunt: origine ariană, necăsătorite, vârsta între 17-30 ani și 4 clase secundare.

Elevele primite sunt bursierele Ministerului Sănătății, având întreaga întreținere.

Durata studiilor este de 2 ani.

Alte informațiuni se pot primi la Administrația Centrului de ocrotirea copiilor și Spitalul de medicină infantilă, Piața Horațiu 3 a, telefon 38-83.

Noul orar al Curții de Apel din Brașov

(Extras din ordonanța prezidială Nr. 16)

Avându-se în vedere timpul critic pentru bombardamentele aeriene, s'a fixat orarul Curții de Apel din Brașov, cu începere dela data de 19 Iunie 1944, după amiază, după cum urmează:

A) Pentru ședințe dela 16 la 21.

B) Pentru magistrații și funcționarii judecătorești dela 15 la 21.

C) Pentru personalul de serviciu dela 14 la 21.

Arhivele Curții vor fi deschise domnilor avocați și justițiabili dela 15 la 17.

Ordonanța prin care se fixează aceste ore de serviciu este semnată de d-l Vasile M. Teodorescu, primpreședintele Curții de Apel din Brașov.

Tabără de vară

În cursul lunilor Iulie și August 1944, se va organiza de către Inspectoratul Premilitar și Extrașcolar al Municipiului Brașov o tabără de băieți și una de fete.

Taberile vor funcționa la Poiana Brașovului, având fiecare o durată de 25 zile, — dându-se toată întreținerea.

Tineretul — băieți și fete, — care doresc a participa la aceste tabere, este invitat a se prezenta la Poligonul de Trageri P.P. de sub Tâmpa, pentru a fi înscris.

Cercul Teritorial Brașov

1. Toți tinerii Ctg. 1940 și mai vechi foști dispensați susținători de familie, dispensați medical, scutiți, improprii de serviciul militar, contingentele 1915-1940, inclusiv, revizuiți în anul 1942-43, constatați buni de serviciul militar combatant sau auxiliar, precum și cei absenți la revizuire, se vor prezenta până la data de 10 Iulie 1944 la unitățile cărora aparțin, spre a-și clarifica situația militară.

Cei care nu aparțin vreunei unități sau nu-și cunosc unitatea, se vor prezenta la Cercul Teritorial cărui aparțin.

2. În același interval de timp și în același scop se vor prezenta la Cercul Teritorial Brașov toți posesorii de pașapoarte „Dr. Nansen” și străinii fără naționalitate, domiciliați în raza Municipiului și Județului Brașov.

3. Cei vizați la punctul 1 și 2 vor aduce cu ei toate actele militare ce posedă.

Cronica Războiului

Frontul diplomatic

Faza actuală a războiului, care se anunță a fi și faza decisivă, nu aduce prea multe clarificări în domeniul politic, dar dă loc la unele episoade în domeniul diplomatic, asupra cărui trebuie să stăruim.

Atitudinea Finlandei,

care și-a afirmat intențiile de a lupta mai departe împotriva Uniunii Sovietice, solicitând ajutorul Reichului pentru continuarea războiului, a fost și mai este comentată încă în toată lumea. Ultimul discurs al d-lui Linkomies, președintele de consiliu al Finlandei, a lămurit deplin atitudinea statului nordic și intențiile guvernului de a rezista ofensivei rusești. Din Berlin s'a anunțat că o divizie de infanterie germană și o brigadă blindată au sosit la Helsinki, unde au defilat și au plecat apoi spre primele linii ale frontului.

Sosirea d-lui Ribbentrop la Helsinki a lămurit deplin cercurile guvernamentale finlandeze, după ce gruparea social democratică înclinase pentru un compromis cu Sovietele. Bineînțeles, atitudinea social democraților finlandezi n'a trecut neobservată. În Suedia, cea dintâi interesată în evenimentele din Finlanda, partidul social democrat a luat atitudine ostilă. Demne de menționat sunt atât afirmațiile din ultimul discurs al d-lui Linkomies, că Finlanda rămâne un stat democratic, cât și relațiile din sursă germană, că ruperea relațiilor dintre Statele Unite și Finlanda nu însemnează și un tratament implicat de starea de ostilitate, față de diplomații finlandezi aflați pe pământ american. Dar, precum spunem mai sus, eșuarea politicii de persuasiune a guvernului de la Washington asupra celui dela Helsinki, a trebuit să ducă la ruperea relațiilor diplomatice, cu toate consecințele ce vor decurge din această stare. Deocamdată luăm act de fapt că tezaurul american a „înghețat” creanțele finlandeze din Statele Unite, în valoare de aproximativ 170 milioane dolari, interzicând orice operațiuni economice cu Finlanda, fără o aprobare specială.

Afirmațiilor din sursă suedeză, că actualele stări de lucruri dela Helsinki au permis Germanilor să instaureze un regim de influență în Finlanda, le răspunde serviciul de informații al Reichului, care arată că știrea este fantezistă, iar trupele germane sosite acolo, după un scurt popas au plecat spre front.

Comitetul dela Alger

al generalului De Gaulle a fost recunoscut de Englezi ca guvern provizoriu al Franței. Știrea a fost dată publicității de către corespondentul diplomatic al agenției oficiale britanice. Tratatul dintre Anglia și De Gaulle erau prea bine cunoscute și generalul urmărea să obțină asentimentul anglo-american pentru instalarea unei administrații a Francezilor dizidenți în teritoriile Franței ocupate de aliați. Măsura a fost pusă în aplicare chiar înainte de a se cunoaște declarația oficială britanică. Prin această recunoaștere însă, comitetul din Alger devine în mod oficial, pentru Aliați, un guvern provizoriu destinat Franței. În Statele Unite, unde De Gaulle nu este prea bine privit de guvern, pentru refuzul său de a accepta cereri de baze americane pe teritoriul Africii franceze, vestea n'a fost

primită cu prea multă bucurie. Aflăm totodată, că deși vizita lui De Gaulle la Washington ar avea drept scop principai recunoașterea guvernului provizoriu, această vizită n'a fost contramandată. Urmează deci să presupunem, că De Gaulle își va da întreaga silință pentru a ajunge la o înțelegere cu Statele Unite, după ce a obținut asentimentul Rusiei și apoi al Mării Britanii.

Până în prezent, pe teritoriul francez ocupat de trupele aliate nu este menționată decât instalarea administrației civile gaulliste și numirea unui comandant al forțelor de rezistență, în persoana generalului francez Koenig.

Un acord anglo-polonez

a intervenit zilele acestea, în sensul că se vor livra guvernului polonez arme, materiale și, în limita posibilității, alimente, pe baza legii de împrumut și închiriere. Nu se precizează dacă această nouă furnitură anglo-americană este în legătură cu o clarificare a situației guvernului emigrant polon față de principile Aliaților și mai ales față de Moscova. Fapt este că livrările se fac în vederea unui ajutor efectiv din partea grupărilor poloneze existente în străinătate și că ele nu vor trebui plătite.

Intre gruparea lui Tito

și guvernul Regelui Petru, prezidat de d-l Subasici, a intervenit o înțelegere deplină, urmând ca în guvern să se facă un loc mai larg oamenilor din jurul mareșalului rebel. În urma acestei clarificări, Tito recunoaște suveranitatea Regelui, dar Regele Petru, în același timp, declară că se supune hotărârii populare, atunci când poporul va putea fi consultat.

În cercurile competente se scoate în evidență faptul că mareșalul Tito și-a dat asentimentul chiar și asupra unor chestiuni ce păreau greu de trecut. De aici se trage concluzia, că n'ar fi exclusă participarea lui efectivă în guvern.

In Extremul Orient

au avut loc, de asemenea, manifestări politice caracteristice actualei faze a războiului. Astfel, vizita d-lui Wallace, vicepreședintele Statelor Unite, la mareșalul Chang Kai Shek, care era pusă în legătură cu diferite chestiuni de ordin economic și altele cu caracter mai puțin militar, se soldează cu o temeinică înțelegere între guvernul dela Ciungking și cadrele comuniste. Semnificația, deși căutăta în intenția Americanilor de a antrena Sovietele la o acțiune armată împotriva Japoniei, nu pare totuși să corespundă pe de-a-tregul realității.

Cunoscute fiind atât interesele Statelor Unite pentru marea piață oferită de China, cât și cele ale Sovietelor față de variatele avantajii oferite de economia multiplă a Chinei, în cazul când aceasta s'ar acomoda vederilor Moscovei, este greu de tras o concluzie justă. Mai plauzibil ar fi, că Statele Unite voesc să obțină o intensificare a operațiilor de războiu chineze prin consolidarea poziției cadrelor comuniste. Prezumția că din adâncirea actualei situații s'ar putea ajunge la o îndepărtare a mareșalului Chang Kai Shek dela conducere, nu e departe de adevăr, deoarece China, stat eminamente agrar și în plin sbucium pentru viitorul său, ar putea face orice încercare pe drumul ce i s'ar părea mai lesnicios, către pace și reconstrucție.

de **Mardare Mateescu**

Situația pe fronturi

Pe frontul invaziei

Anglo-americanii depun stăruințe pentru a-și consolida pozițiile în peninsula Cotentin și totodată fac preparative pentru o puternică ofensivă în regiunea dintre Saint Lo și Caen. Se înțelege că preparative similare, cu tendința de a para loviturile aliate, sunt făcute și din partea Germanilor, care în sectorul Caen au trecut la contraatacuri, cucerind și teren. Reținem însă din ultimele telegrame, că Anglo-americanii aduc în permanență întăriri noi, cu scopul de a transforma lupta pentru Cherbourg într-o „ofensivă a Normandiei” în cursul căreia s'ar hotărî soarta teritoriului metropolitan francez. Forța de apărare germană se face foarte evidentă și următoarele săptămâni ne vor arăta șansele pe care pot conta trupele de invazie.

Pe frontul din răsărit

se înregistrează înaintarea rusească efectuată în sectorul dintre Vitebsk și Moghilew. Incepută cu o puternică aviație și armată motorizată, ofensiva rusească a întreprins o mișcare de atac pe un front larg, mergând până la evacuarea orașelor Vitebsk, Moghilew, Orșă, Polotzk și Minsk, a cărui importanță pentru tot restul operațiilor din acest sector nu este trecută cu vederea nici de către Germani, nici de Aliați. Nu este exclus ca înaltul comandament german să aibă planuri dinainte fixate pentru o repliere largă, care să treacă dincolo de acest oraș, așezat în apropierea frontierei polono-sovietice dela 1940. Rămâne însă stabilit, că de aci pornesc căile de comunicație principale către Varșovia și Viena.

Japonia și războiul european

Vorbind despre ultimele evenimente, d-l Amo, președintele oficiului imperial de informații al Japoniei, a afirmat că azi se decide soarta Germaniei și a Japoniei. Japonia pune mari speranțe în contra-ofensiva ce va fi organizată de Germani în Europa.

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
B R A Ș O V
B-dul Regele Ferdinand No. 12
TL 1513

Abonamentul anual **Lei 400**
Autorități și Societăți **Lei 800**
Membrii „Astrei” din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord **Lei 200**